

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Veroniky Juříčkové, soudkyně Jiřiny Chmelové a soudce Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 3. 2024, č. j. MV-213171-11/ OAM-2023, o kasační stížnosti žalobce proti výroku I usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 5. 2024, č. j. 62 Az 16/2024-30,

t a k t o :

- I. Žádost žalobce o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný rozhodnutím označeným v záhlaví tohoto rozsudku zastavil dle § 11a odst. 3 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, řízení o další opakované žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany.

[2] Žalobce se proti tomuto rozhodnutí bránil žalobou u Krajského soudu v Ostravě, v níž současně požádal o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Žádost odůvodnil neznalostí právního řádu a nezbytností hájení práv v řízení. Dále uvedl, že vzhledem k zajištění v zařízení pro zajištění cizinců nemá žádné finanční prostředky. Krajský soud žalobci zaslal k vyplnění formulář o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Žalobce k osobním, příjmovým a majetkovým poměrům neuvedl žádné informace.

[3] Krajský soud výrokem I napadeného usnesení žádost žalobce na ustanovení zástupce zamítl. V odůvodnění usnesení uvedl, že vzhledem k tomu, že žalobce soudu neposkytl žádné informace o osobních, příjmových a majetkových poměrech, vycházel při posuzování žádosti z obsahu správního spisu a žaloby. Z nich zjistil, že žalobce pobývá na území České republiky již od roku 1985, žil zde spořádaný život, v minulosti měl uděleno povolení k trvalému pobytu. Dále zjistil, že žalobce hovoří výborně česky, je zde sociálně i ekonomicky asimilován, v minulosti žil v manželství s českou občankou a narodily se mu dvě děti. Na základě těchto skutečností dospěl krajský soud k závěru, že u žalobce nejsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Dle krajského soudu žalobcovo aktuální zajištění v zařízení pro zajištění cizinců s ohledem na zjištěné okolnosti nic nevypovídá o jeho majetkových poměrech, které by odůvodňovaly osvobození od soudních poplatků jakožto základní podmínky pro ustanovení zástupce. Za dané situace se proto krajský soud již nezabýval druhou podmínkou pro ustanovení zástupce, kterou je nezbytná potřeba k ochraně jeho práv.

II. Obsah kasační stížnosti

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti výroku I usnesení krajského soudu kasační stížnost. Namítal, že splnil podmínku pro osvobození od soudních poplatků, a tedy i podmínku pro ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Stěžovatel uvedl, že řádně a pravdivě vyplnil soudem zaslaný formulář. Žaloby je zřejmé, že je aktuálně zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců, a tedy nemá možnost opatřit si advokáta, nemůže pracovat a z tohoto důvodu nemá žádné příjmy. Dle stěžovatele krajský soud posoudil nesprávně i otázku nezbytnosti potřeby zastoupení k ochraně jeho práv. V této souvislosti uvedl, že je pro něj právní úprava zákona o azylu složitá, zvláště nerozumí-li českému právnímu jazyku. Právě z tohoto důvodu je žadatelům o azyl poskytována bezplatná právní pomoc, přičemž i kasační stížnost byla vypracována za pomoci advokáta z programu bezplatné právní pomoci. Tento program však současně nepodporuje zastupování účastníků před soudem. Skutečnost, že stěžovatel sám podal žalobu, neznamená, že rozumí právnímu řádu. Stěžovatel tak trval na tom, že krajským soudem zjištěný skutkový stav nemá oporu ve spise, navíc byl nesprávně právně posouzen. Stěžovatel s kasační stížností spojil rovněž žádost o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. V odůvodnění žádosti uvedl, že jsou u něj splněny podmínky pro ustanovení zástupce, neboť je osvobozen od placení soudního poplatku ze zákona, přičemž nezbytnost ustanovení zástupce k ochraně jeho práv v tomto případě vychází z § 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud nejprve ve vztahu k podmínkám řízení o kasační stížnosti připomíná, že rozšířený senát Nejvyššího správního soudu již v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, dospěl k závěru, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právníckého vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, ve kterých kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Napadený výrok I usnesení krajského soudu o zamítnutí stěžovatelovy žádosti o ustanovení

pokračování

zástupce pro řízení o žalobě nepochybně je takovým procesním rozhodnutím, kterým se řízení o žalobě nekončí. V projednávané věci tak nemusela být podmínka zastoupení advokátem splněna.

[6] Přesto stěžovatel pro řízení o kasační stížnosti o ustanovení zástupce požádal, a proto se Nejvyšší správní soud byl povinen nejprve zabývat touto žádostí a vyhodnotit, zda stěžovatel skutečně potřebuje ustanovit zástupce k tomu, aby v řízení mohl náležitě hájit svá práva.

[7] V této souvislosti Nejvyšší správní soud považuje za podstatné zdůraznit, že předmětem řízení o kasační stížnosti jsou poměrně jednoduché otázky procesního práva, zda stěžovateli měl být v řízení před krajským soudem ustanoven zástupce. Z obsahu podané kasační stížnosti je patrné, že stěžovatel se proti důvodům, které vedly krajský soud k zamítnutí žádosti, vymezuje námitkami, jež v kasační stížnosti srozumitelně a dostatečně konkrétně formuloval. V případě, kdy stěžovatel vznesl námitky takové kvality, že Nejvyšší správní soud může na jejich základě projednat kasační stížnost, není zpravidla nutné, aby mu byl ustanoven pro řízení o kasační stížnosti zástupce (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 1. 2022, č. j. 2 As 272/2021-14, především bod 17, nebo rozsudek ze dne 31. 1. 2023, č. j. 3 As 290/2022-19).

[8] Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že v daném případě není ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti nezbytné pro náležité uplatnění práv stěžovatele, a z tohoto důvodu stěžovatelu žádost o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti výrokem I tohoto rozsudku zamítl, aniž by stěžovatele předtím vyzýval k tvrzení a doložení jeho osobních, výdělkových a majetkových poměrů.

[9] Následně Nejvyšší správní soud přistoupil k věcnému posouzení podané kasační stížnosti a dospěl k závěru, že není důvodná.

[10] V souzené věci stěžovatel činí spornou otázku, zda krajský soud postupoval v souladu se zákonem, neustanovil-li mu v řízení o žalobě zástupce. V kasační stížnosti stěžovatel uplatnil také námitku nepřezkoumatelnosti napadeného výroku I usnesení a dále námitku, že skutkový stav zjištěný krajským soudem nemá oporu ve spise.

[11] Nejvyšší správní soud však napadený výrok usnesení krajského soudu nepřezkoumatelným neshledal, neboť je srozumitelně a přezkoumatelně odůvodněn a je z něj patrné, jak krajský soud o věci rozhodl a na základě jakých konkrétních důvodů. Krajský soud náležitě odůvodnil, proč nemohlo být žádosti stěžovatele vyhověno. Nejvyšší správní soud také nepřisvědčil obecné námitce stěžovatele, že skutkový stav zjištěný krajským soudem nemá oporu ve spise. Z odůvodnění napadeného usnesení je naopak patrné, že krajský soud při rozhodování vycházel z obsahu spisové dokumentace a žaloby.

[12] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. *navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.* Z citovaného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jsou-li kumulativně

splněny dvě podmínky: 1/ jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků účastníka, a 2/ je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv.

[13] Ačkoli je stěžovatel osvobozen od placení soudních poplatků pro řízení o žalobě ze zákona, pro účely posouzení žádosti o ustanovení zástupce byl povinen tvrdit a osvědčit, že jsou v jeho případě splněny zákonem stanovené předpoklady, a tedy doložit nedostatek prostředků. V případě nesplnění této povinnosti soud nezjišťuje majetkové možnosti účastníka z úřední povinnosti (rozsudky ze dne 8. 7. 2011, č. j. 3 Ads 80/2011-122, nebo ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS). Nevěrohodnost nebo neúplnost tvrzení účastníka ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje vyhovění žádosti (např. rozsudek ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS).

[14] Krajský soud v souladu s výše uvedenou judikaturou vyzval stěžovatele k vyplnění prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, stěžovatel však tento formulář zaslal soudu zpět nevyplněný. Na základě stěžovatelových tvrzení tak nebylo možno věrohodně osvědčit, jaké jsou jeho osobní, výdělkové a majetkové poměry, přičemž ani na základě skutečností obsažených ve spise krajský soud neshledal, že by dokládaly naplnění podmínky pro ustanovení zástupce, kterou je osvědčení nedostatečných majetkových poměrů žadatele. Z obsahu správního spisu a podané žaloby naopak vyplynulo, že stěžovatel žije na území České republiky již od roku 1985, je zde sociálně i ekonomicky asimilován, byl zde ženatý a má dvě děti. Je tedy zřejmé, že před zajištěním stěžovatel musel hradit alespoň minimální výdaje na živobytí a zajištění základních životních potřeb, a tedy disponovat určitými finančními prostředky. Nic na tom nemění ani aktuální zajištění stěžovatele v zařízení pro zajištěné cizince, kde dle vlastních tvrzení nepracuje a nemá žádné příjmy. Krajský soud v této souvislosti správně upozornil, že tato situace bez dalšího nic nevypovídá o jeho skutečných celkových majetkových poměrech. Pravdivé a věrohodné vyplnění prohlášení nebylo dle soudu nijak složité, neboť jsou v něm obsaženy návodné otázky týkající se poměrů žadatele, na které je bez nutnosti právního vzdělání třeba pouze pravdivě odpovědět. Krajský soud také správně upozornil, že stěžovatel hovoří výborně česky, a proto ani neznalost českého jazyka mu nebránila řádně prohlášení vyplnit.

[15] Nejvyšší správní soud se proto ztotožnil se závěrem krajského soudu, že stěžovatel řádně netvrdil a nedoložil osobní a majetkové poměry, v důsledku čehož nebylo možné učinit závěr o naplnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků jako základní podmínky pro ustanovení zástupce pro řízení. Již samotné nesplnění této podmínky postačovalo k zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce, a krajský soud se proto druhou podmínkou již nezabýval. Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud neřešil námitky směřující proti posouzení druhé podmínky, které krajský soud vůbec neprováděl. Závěrům krajského soudu o nedostatečnosti a nevěrohodnosti osvědčení poměrů stěžovatele proto nelze za daných okolností nic vytknout. Krajský soud proto stěžovatelovu žádost o ustanovení zástupce posoudil správně a zamítl ji v souladu se zákonem.

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Na základě výše uvedených skutečností Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

pokračování

[17] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud přistoupil k rozhodnutí o kasační stížnosti bezodkladně, již samostatně nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, ani stěžovatele nevyzýval k doplnění důvodů tohoto návrhu.

[18] O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne krajský soud v konečném rozhodnutí o žalobě, a to podle pravidel o náhradě nákladů řízení o žalobě samotné (§ 60 s. ř. s., tedy podle procesního úspěchu účastníků řízení o žalobě, obdobně viz rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 5 As 84/2022-30, bod 50, a na něj navazující rozsudky Nejvyššího správního soudu, např. ze dne 6. 12. 2023, č. j. 6 As 306/2023-15 a č. j. 6 As 312/2023-28).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. června 2024

Mgr. Ing. Veronika Juříčková
předsedkyně senátu